

L'OBRA COMPLETA DE PRAT DE LA RIBA
(Presentació a l'Institut d'Estudis Catalans el dia 18 de juny de 1998)

L'Institut d'Estudis Catalans se sent hereu d'Enric Prat de la Riba. No és només que se'n senti hereu, és que n'és fill des d'aquell 18 de juny de 1907, avui fa exactament noranta-un anys, en què l'aleshores president de la Diputació de Barcelona, mitjançant un dictamen-acord, creava l'Institut d'Estudis Catalans amb aquells objectius tan clars que vaig exposar aquí mateix ara fa un any: «el restabliment i organització de tot el que es refereix a la cultura genuïnament catalana», basats en l'exigència científica, la catalanitat i l'obertura exterior.

Però l'Institut també és hereu de l'esperit del Noucentisme, moviment cultural i ideològic nascut com a contraposició del Modernisme, que ja havia perdut puixança. El *Glosari* d'Eugeni d'Ors, les *Horacianes* de Costa i Llobera i *Els fruits saborosos* de Josep Carner marcaren el naixement del Noucentisme, un moviment que va pretendre, i en part va aconseguir, fixar unes normes i uns models a seguir en les diferents manifestacions de la societat. En aquesta nova manera de pensar hi ha un predomini de la raó sobre el sentiment i s'intenta bastir una nova societat en què cultura i liberalisme siguin els trets predominants.

La burgesia catalana, que fou al capdavant del Noucentisme, n'utilitzà la ideologia per a convèncer i dominar mitjançant les idees i la cultura. I d'això alguns també n'han volgut fer hereu l'Institut, propiciant que algunes institucions s'entestessin, desconeixent la realitat actual, a associar l'Institut d'Estudis Catalans a un determinat tipus de catalanisme, que els justificava llurs actituds. Sortosament això està canviant, com hem pogut comprovar darrerament, i esperem que podrem seguir convencent tothom de quin és el nostre veritable servei al país.

Perquè, tot i que l'Institut continua fidel als principis fundacionals, la realitat d'aquest final de segle és ben diferent de la que el va veure néixer. Per això, juntament amb la recopilació i l'estudi dels documents de la Catalunya Carolíngia —fonamentals per al coneixement dels nostres orígens—, els membres de la Secció Històrico-Arqueològica editen també l'obra completa de Prat de la Riba, peça important de la nostra història més recent. I per això homenatgem aquest any Pompeu Fabra en ocasió del cinquantè aniversari de la seva mort, al mateix temps que hem iniciat l'elaboració d'un diccionari descriptiu de la llengua basat en el recentment acabat Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana. I per això hem organitzat unes jornades científiques sobre els aspectes biològics, jurídics i ètics del clonatge —que TV3 va convertir en «clonació»— mentre uns altres membres de la Secció de Ciències Biològiques treballen en la *Flora i cartografia de la vegetació dels Països Catalans* o uns altres elaboren els estudis necessaris per a un *Estratègia per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica a Catalunya*. I, per això, la Secció de Filosofia i Ciències Socials, commemorant el cinquantè aniversari de la Declaració universal de drets humans, ha organitzat un ric i intens debat sobre el tema *Els drets individuals i els drets col·lectius*, les conclusions del qual, sense entrar en les diferents opcions polítiques, han de representar una bona base de partida per a futures actuacions en el nostre país. I, per això, la Secció Filològica

ca és capaç d'estudiar els antropònims catalans d'origen romànic al mateix temps que ens il·lustra sobre la pronunciació de la futura moneda europea, aquesta que jo, ciutadà de Barcelona, anomeno «euu» malgrat que alguns mitjans de comunicació de titularitat pública en segueixin dient «euro».

Senyor president, per aquests exemples que he posat, però també pels *Reports de la recerca a Catalunya* —que elaborem d'acord amb la CIRIT—, i per la nova *Gramàtica* que sortirà l'any que ve, i per la presència de l'Institut d'Estudis Catalans a Andorra i a l'Alguer i, recentment, a Madrid i a les Illes i a València, naturalment, i per tantes altres coses en què no em vull allargar, dic, per tot això, l'Institut és novament reconegut per la societat de llengua i cultura catalanes. Ja no és aquella institució mitificada pel treball dels anys vint i per la resistència a la dictadura, sinó que és reconeguda per la seva presència en la societat actual, per la seva adequació als temps presents i futurs, per la quantitat i la qualitat dels seus treballs i pel nivell d'exigència i pel rigor científic de totes les seves obres; totes. El país ha recuperat l'Institut d'Estudis Catalans, quan alguns no fa gaire anys l'haurien volgut enterrar. És clar, però, que dels esdeveniments dolorosos més recents algú podria deduir-ne que, a certs cercles que defensen un catalanisme que a mi em sembla mal entès, aquell Institut, sortosament ja superat, que no actuava o no podia actuar, ja els anava prou bé.

Però el cert és que l'Institut és novament reconegut per la societat. I a aquest reconeixement de la societat científica i cultural li ha de correspondre el reconeixement ple, decidit, sense ambigüitats, amb tot el suport polític i econòmic —sí, econòmic també— necessari i imprescindible a fi que l'Institut pugui desenvolupar tota aquesta tasca dignament sense angúnies ni estretors.

L'Institut d'Estudis Catalans, que exerceix amb autoritat d'acadèmia de la llengua —i ho fa bé, molt bé; ho puc dir clarament jo, que no sóc filòleg ni lingüista—, hauria d'ésser també el més important centre de catalanística del país. Nosaltres tenim la voluntat de ser-ho, i amb aquesta finalitat multipliquem els projectes i les accions en aquesta àrea, però caldria una decidida acció política del Govern que permetés convertir-ho en una realitat. Jo crec, senyor president, que el país necessita aquest centre de catalanística; el necessita i se'l mereix. Com es mereix que la primera institució acadèmica del país disposi d'un edifici que no solament sigui una joia de l'art català, com és aquesta Casa de Convalescència on ens trobem, sinó que, a més, estigui dignament restaurat i rehabilitat i permeti desenvolupar la nostra tasca amb funcionalitat i eficàcia.

Però tornem al començament, i amb això acabo. L'Institut d'Estudis Catalans honora amb aquesta recopilació de les obres completes de Prat de la Riba el seu creador i compleix un deure. Quan ja havíem decidit publicar aquestes obres completes, vam descobrir que l'any 1917 la Diputació de Barcelona ja ens havia encarregat l'edició de les obres completes de Prat de la Riba, encàrrec que fou reafirmat l'any 1921 per la Mancomunitat de Catalunya. Hem trobat un esborrany de pròleg manuscrit de Puig i Cadafalch que acredita que l'Institut hi havia començat a treballar, però la realitat és que hem hagut d'esperar aquest 1998 perquè aquest vell projecte veiés la llum. Honorem, doncs, Enric Prat de la Riba, un polític del qual també el nostre Govern se sent hereu. Un polític amb una gran visió d'allò que convenia fer per a Catalunya a l'inici de segle; i una de les coses que calia era crear l'Institut d'Estudis Catalans. La història posterior li va donar la raó. La història del segle XXI, estiguin-ne segurs, també donarà la raó a aquells polítics actuals que apostin per l'enfortiment i la consolidació d'aquesta vella renovada institució.